

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

33a Etapa : L'AMPOLLA – LLIGALLO DEL GÀNGUIL

PONT DE LA CASILLA – RIU EBRE – AMPOSTA

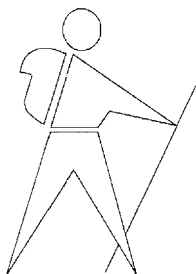
4 de febrer de 2007

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	7:00	h
L'Ampolla . Inici de l'excursió.	8:45	h
Comporta i sífó . Reagrupament i esmorzar.	9:35	h
	10:05	h
Lligallo del Gànguill . Reagrupament.	11:10	h
	11:20	h
Pont de la Casilla . Reagrupament.	12:20	h
	12:30	h
Amposta . Final d'etapa. Dinar.	13:25	h
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	17:00	h
Vilanova i la Geltrú .	18:45	h

Notes.-

- ** Esmorzarem prop de Camarles; s'ha portar l'esmorzar. Dinarem en arribar a Amposta; hi ha restaurants.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**.
- ** Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, **no correu ni aneu massa LENTS !!**
- ** **Atenció:** La Secció de Senders disposa d'un telèfon mòbil (**680102567**). Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge **utilitzeu només** aquest telèfon. (Els dissabtes de 14h a 16h i el diumenge a partir de mitja hora abans de l'hora prevista per a la sortida).

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

33a Etapa : L'AMPOLLA – LLIGALLO DEL GÀNGUIL

PONT DE LA CASILLA – RIU EBRE – AMPOSTA

4 de febrer de 2007

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

El Delta de l'Ebre és un paratge únic en tota la geografia catalana. El GR-92 el voreja pel seu límit amb la plataforma continental i, per tant, no hi entra en profunditat. Malgrat això, el recorregut d'aquesta etapa serveix per a copsar la singularitat d'aquest terreny amb les seves àmplies panoràmiques.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

L'Ampolla (10 m).- A partir de la plaça González Isla se segueix per l'avinguda Marítima Ramon Pous que més endavant passa a ser la Ronda de Mar i després la carretera de la costa en direcció a Camarles. Magnífiques vistes sobre el mar i una part de les terres del Delta de l'Ebre.

0:20	0:20	1,600
------	------	-------

Rotonda.- La carretera i el GR-92 deixen la costa amb la platja de l'Arenal a l'esquerra; s'entra al Parc Natural del Delta de l'Ebre. Si en aquest punt es continua uns 1.200 m tot resseguint la costa, s'arriba a la bassa de les Olles i el seu mirador, amb una interessant flora i fauna d'aiguamoll.

Se segueix endavant pel costat del Canal Nou de Camarles.

0:06	0:26	2,050
------	------	-------

Rotonda.- Seguim en la mateixa direcció que portàvem.

0:06	0:32	2,500
------	------	-------

Bifurcació.- Es deixa a l'esquerra la carretera de Deltebre i es segueix recte en direcció a Camarles, pel costat del canal, encara estret, el qual no es deixarà fins a l'entrada d'Amposta.

0:13	0:45	3,400
------	------	-------

Comporta.- El canal s'eixampla; el GR-92 segueix per la seva dreta el camí de terra de servei de la comunitat de regants.

0:05 0:50 4,000

Comporta i sífó.- Passats 70 metres es creua el pont de la carretera de Camarles a L'Ampolla i es continua per l'esquerra del canal.

0:20 1:10 5,400

Carretera TV-3409 (Camarles – Deltebre).- La població de Camarles queda molt propera a la dreta. Després de creuar la carretera es continua en la mateixa direcció.

0:13 1:23 6,250

Carretera del Mas de la Granadella.- A l'esquerra hi ha una caseta on abans vivia el guarda del canal.

0:17 1:40 7,075

Carretera T-340 a Deltebre.- Es creua i es continua pel mateix camí.

0:15 1:55 8,000

Lligallo del Gànguill.- Es creua. El paisatge canvia, ja que el sender ara va envoltat d'horta i tarongers. (A les terres del Delta, un lligallo és un camí ramader).

0:30 2:25 10,000

Creuament.- Es creua el lligallo de l'ermita de l'Aldea, que queda a un quilòmetre dins del Delta (esquerra), juntament amb la Torre de l'Aldea. El canal és més profund.

0:30 2:55 12,100

Pont de la Casilla.- Es travessa la carretera que ve de l'Hostal dels Alls.

0:10 3:05 12,900

Carretera.- Se segueix prop del canal; com sempre, es pot anar per un o altre costat del mateix.

0:25 3:30 14,700

Terraplè de la carretera N-340.- Es deixa la vora del canal que se seguia, i que passa per sota de la carretera, i es gira a l'esquerra, sud, tot avançant paral·lelament a l'esmentada carretera. A continuació s'emboca el pont sobre l'Ebre, sempre per la vorera esquerra de l'esmentada carretera N-340.

0:15 3:45 15,700

Pont sobre el riu Ebre (15 m).- Magnífiques vistes sobre el riu amb Amposta a la seva riba dreta i el massís dels Ports al fons. Al final del pont es baixa per unes escales cap a l'esquerra i es passa pel mig d'un bosquet d'eucaliptus.

0:05 3:50 16,000

Entrada a Amposta (Pal indicador)(10 m).- En aquest punt comença el GR-192. El GR-92 segueix cap a la dreta per la carretera TV-3408 d'Amposta a Sant Carles de la Ràpita.

Nosaltres, per entrar a Amposta hem de seguir el GR-192 que va cap a l'esquerra. Travessa el Canal de la Dreta de l'Ebre i segueix la carretera TV-3405 d'Amposta als Muntells cap a l'esquerra; més endavant se segueix per l'avinguda de Sant Jaume. Els autocars estaran al Passeig del Riu, paral·lel a aquesta avinguda.

CAMARLES

El nou municipi de Camarles, de 29 km² d'extensió, fou creat el 1978 per la segregació del terme del poble de Camarles, fins aleshores integrat en el gran municipi de Tortosa, amb els nuclis de població, a més de Camarles, de la Granadella, el Lligallo del Roig i el Lligallo del Gànguïl.

El seu terme es troba a l'extrem nord-occidental del delta, separat de la costa per una franja de territori de l'Ampolla, però amb la major part de les terres al sector muntanyós prop de la serra del Boix (233 m al Coll Ventós). Marca el límit nord-est el torrent de la Fuliola o de Camarles (amb el terme de l'Ampolla), el sud-est la Sèquia Sanitària (amb la partida Jesús i Maria de Deltebre), el sud-oest el barranc del Mas Roig (amb el terme de l'Aldea) i el nor-oest la Carretera Vella de Tortosa (amb el terme de Tortosa).

Camarles és un municipi de considerable antiguitat, del qual s'han trobat restes arqueològiques d'un poblat ibèric i sobretot, a la partida del Bordissal, més de cinquanta encensers de terra cuita amb la representació femenina de la deessa Tanit.

Es documenta que a meitat del segle XII, Ramon Berenguer IV, després de la conquesta de Tortosa, va donar la torre o castell de Camarles al cavaller Guillem de Sunyer i, posteriorment la torre de la Granadella fou lliurada pel mateix Berenguer al Bisbe Jofrè, i per extensió al nou bisbat de Tortosa. Aquests enclavaments militars formaven part de l'alineació de fortificacions que recorrien la costa marítima per defensar-se del perill dels pirates i malfactors. Camarles fou un port de mar abans de la formació de la plataforma deltaica.

El poble de Camarles es troba allargat seguint la línia del ferrocarril al sector de llevant del terme. Centra el nucli l'àmplia església parroquial de Sant Jaume de Camarles, amb portalada clàssica i campanar de torre quadrada. L'edifici més interessant és sens dubte l'antic castell o torre de Camarles que fou bastida sobre una antiga alqueria islàmica fortificada de tipus defensiu; el conjunt conserva una massissa torre circular de pedra que fins no fa gaire estava envoltada d'edificis amb alguns elements medievals; recentment s'ha restaurat.

Més al sud-oest de Camarles hi ha el petit nucli de la Granadella, centrat per la magnífica torre de la Granadella, també de construcció medieval, amb planta quadrada, portal i finestres adovellades i una capella més moderna dedicada a Sant Marc. L'església parroquial està dedicada a Sant Jaume i fou construïda l'any 1955, amb la portalada clàssica i campanar de torre quadrada.

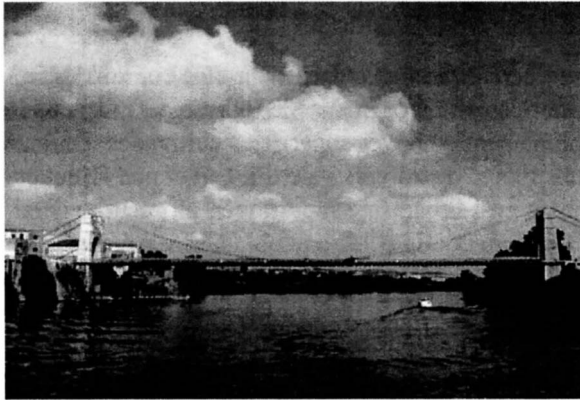
AMPOSTA

A finals de l'any 2000 van començar unes excavacions a la zona del Castell que van deixar al descobert les restes d'un poblat ibèric. La interpretació lògica de textos històrics, entre ells els de Titus Livi, les moltes restes ibèriques trobades en diferents excavacions i la troballa d'aquest poblat a la zona del Castell, reforcen la teoria, cada cop més consistent, que Amposta s'assenta damunt de la mítica Ibera, ciutat considerada com el primer gran assentament de la península ibèrica.

Al nucli antic d'Amposta s'han trobat restes ibèriques i, al barri del Grau i al Pla d'Empúries hi ha poblements ibèrics importants, a més, a altres llocs del nucli urbà, s'han trobat més de cent sitges, això voldria dir que l'assentament ibèric era immens.

L'entrada a la península dels romans va suposar que el territori ilerconvó quedés sota domini de la ciutat de Dertosa, creada pels romans per tal de controlar el territori. En aquesta època es forma el nucli originari de la

moderna Amposta, nom derivat de Amni Imposita, que significa posada sobre el riu. Des de la cita d'Ibera fins al 1096, quan Ramon Berenguer III signa la carta de donació de la ciutat, enlloc se sent parlar d'Amposta, en canvi, arqueològicament han aparegut molts vestigis d'aquesta època, per exemple, s'ha trobat una fortificació àrab importantíssima que no s'esmenta en cap moment.

Per facilitar la conquesta de Tortosa, Ramon Berenguer III decideix construir un castell a Amposta. Aquest objectiu serà aconseguit pel seu fill Ramon Berenguer IV, qui donarà el castell a l'ordre de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem. La carta de donació data del 8 de gener de l'any de l'Encarnació de 1149, que correspon al 8 de gener de 1150 d'acord amb el calendari actual. Aquest fet és decisiu per a l'ordre dels hospitalers i s'ha dit que, amb ella, començà el desenvolupament de l'ordre a la resta de Catalunya.

El 1280 el rei Pere el Gran va permutar als hospitalers el castell i la vila d'Amposta pels d'Onda (País Valencià) i Gallur (Aragó), per tal de recuperar per a la corona un lloc clau i el 1282 va expedir la Carta de Població de la vila. L'any 1375, igual que a la resta d'Europa, apareix una terrible epidèmia de pesta que fa disminuir considerablement la població d'Amposta que en aquell moment era d'uns quaranta focs.

El 1461 Catalunya s'aixeca en armes contra Joan II, rei d'Aragó i Navarra. A conseqüència d'aquesta guerra, Amposta va ser assetjada des del 2 d'octubre de 1465 fins el 21 de juny de 1466 quan va caure sota el poder de Joan II. La destrucció del castell durant l'assetjament, va suposar l'entrada d'Amposta a l'Edat Moderna i la desaparició d'aquesta vila com a punt bàsic de l'estratègia militar.

Al segle XVI, sense el castell, Amposta quedà més indefensa als atacs dels pirates barbarescs. Foren anys de decadència i perill de despoblació, que continuà al segle XVII, quan Amposta tenia només 50 focs. No serà fins el segle XVIII, amb els projectes que el rei Carles III tenia per a aquesta zona, que la densitat de poblament comença a recuperar-se.

L'any 1845 el casc urbà d'Amposta estava format per 300 cases. La indústria consistia en una fàbrica de sabó, sis molins d'oli i dues fàbriques de guix i es cultivaven més de 7.000 jornals de terra. L'any 1860, en una reunió celebrada entre l'alcalde i propietaris de terrenys al Delta, s'acorda la zona per al cultiu de l'arròs. El 13 d'abril de 1861 es promulga una Reial Ordre que autoritza provisionalment la sembra d'arròs als terrenys acotats per a aquest cultiu, prèvia construcció dels canals i desaignes necessaris per preservar la salut pública. Durant els anys següents, es continua sembrant arròs i construint canals i sèquies, fins arribar a l'any 1863 quan la ribera ampostina del Delta es pot considerar sanejada.

L'any 1908, sent alcalde Juan Palau Miralles, Amposta obté el títol de ciutat d'acord amb un Reial Decret signat pel rei Alfons XIII. Durant el seu mandat es duen a terme importants obres de millora urbanística i la construcció de les "Escuelas Nacionales", les "Cases Barates", els jardins municipals, el mur de contenció del riu i la més important de totes, la construcció del Pont Penjant sobre l'Ebre.

El 15 d'agost de 1915 es va celebrar l'acte de col·locació de la primera pedra del Pont Penjant. L'empresa Sociedad de Construcciones Hidráulicas y Civiles va ser l'encarregada de la seva construcció i Eugenio Ribera, l'enginyer autor del projecte. El 1919 el pont ja estava pràcticament finalitzat, però no va ser fins el 1921 que, el general Primo de Rivera, el va inaugurar.

L'esclat de la Guerra Civil, el 18 de juliol de 1936, va trencar, com a tot el país, el creixement de la ciutat. El 10 de març de 1938 el Pont Penjant va ser bombardejat i destruït. Per poder creuar el riu es va fer un pont amb barques, que es va enfonsar al pas dels tancs de l'exèrcit republicà en la seva retirada, després que els nacionals ocupessin Amposta, el 18 d'abril de 1938. L'any 1939 comencen les tasques de reconstrucció del Pont Penjant, prioritàries per restablir les comunicacions a les vies principals de l'Estat.

Entre la dècada dels anys 40 i 50, tot i les limitacions de l'època per l'abandonament dels conreus durant la guerra, Amposta experimenta un creixement molt important de població, fruit de la represa del cultiu de l'arròs, de la demanda europea d'aquest cereal i del desenvolupament de noves superfícies cultivades. Durant els anys següents es fan diverses obres de pavimentació i construcció de voreres i s'edifiquen el nou Ajuntament i el Mercat Municipal, entre altres equipaments. Els canvis en l'urbanisme modifiquen el traçat general de molts carrers i barris de la ciutat, cosa que respon a un augment continuat de la població i a una diversificació de l'economia local.

El desenvolupament econòmic de la zona s'ha vist fortament marcat pel pes de l'agricultura tot i que la ramaderia també hi té una gran tradició. Des del segle XIV fins a finals del XVIII l'activitat industrial més important fou l'explotació de la sal. Posteriorment, com a conseqüència de l'activitat agrícola, començà el creixement de la indústria arrossera i la proliferació dels molins d'oli.

Actualment, tot i que l'agricultura continua essent una de les principals activitats de la ciutat, cada cop estant adquirint més importància els sectors industrial, de serveis i turístic. Actualment Amposta s'ha convertit en el motor de la comarca del Montsià i ciutat capdavantera a les Terres de l'Ebre.

EL PARC NATURAL DEL DELTA DE L' EBRE

El Parc natural del Delta de l'Ebre es troba a la desembocadura del riu Ebre, a la comarca del Baix Ebre, a la part més meridional de Catalunya, prop de les poblacions d'Amposta i Tortosa. Es va declarar espai protegit el 1980 amb una extensió de 7.736 hectàrees.

El riu Ebre, el més cabalós de la península Ibèrica, és el principal responsable d'aquest entorn, aportant els materials arrancats del seu principi per dipositar-los aquí, en la conjunció amb el Mar Mediterrani. Els sediments són, per tant, els materials provinents dels Pirineus, el sistema Ibèric i la Serralada Cantàbrica, lloc on neix el riu i els seus afluents.

La quantitat de materials sedimentats han creat una superfície de més de 320 km², en la que s'han format nombrosos hàbitats. L'actual forma del Delta és una fletxa perfectament dibuixada que penetra a prop de 22 km al mar. Actualment les grans preses hidroelèctriques han frenat el creixement del Delta.

El Delta de l'Ebre és la zona humida més gran de Catalunya i una de les més importants de l'Europa Occidental, després del parc regional de la Camarga a França i el parc nacional de Donyana al sud d'Espanya.

El Delta de l'Ebre cobreix 320 km², 20% dels quals són àrees naturals, i un 75% de superfície és cultivable, la resta urbana; els camps d'arròs cobreixen unes 21.000 hectàrees. Hi viuen unes 50.000 persones. Les poblacions radicades al delta són Amposta i el Poblenou, Deltebre, Sant Carles de la Ràpita, l'Aldea, Sant Jaume d'Enveja (i els Muntells), Camarles i l'Ampolla (que forma part del terme del Perelló). A la població de Deltebre, s'hi troba la seu del Parc Natural del Delta de l'Ebre i a la Bassa de l'Encanyissada, hi ha el centre d'interpretació de les llacunes del Parc.

Els ocells del Delta tenen una importància quantitativa i qualitativa de rellevància internacional. El Delta aplega algunes de les colònies de cria d'ocells marins més importants de la Mediterrània. Destaquen la gavina corsa (*Larus audouinii*), el xatrac beclarg (*Sterna sandvicensis*) i la gavina capblanca (*Larus genei*). El Delta també és utilitzat com a zona de nidificació per altres espècies de limícoles, anàtids i ardèids. En els mesos freds, milers d'ocells procedents del nord d'Europa arriben al Delta per passar un hivern més suau i es produeixen grans concentracions d'ànecs, fotes i limícoles a les llacunes i als arrossars inundats.

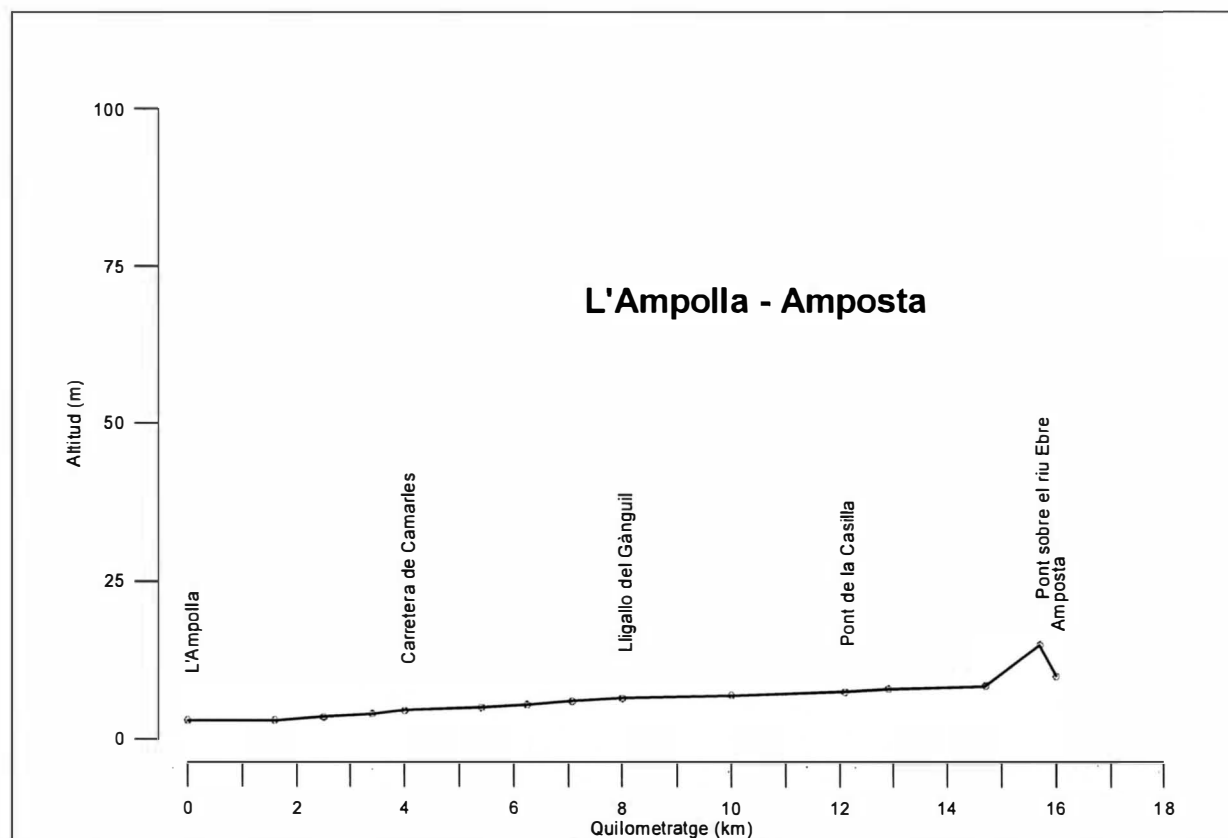
Altres espècies de gran interès presents al Delta són: l'ànec blanc (*Tadorna tadorna*), el flamenc (*Phoenicopterus roseus*), el capó reial (*Plegadis falcinellus*), la perdiu de mar (*Glareola pratincola*), la garsa de mar (*Haematopus ostralegus*), etc.

Al Delta s'han observat més de 350 espècies de les prop de les 600 existents a Europa. A més, la nomenclatura local inclou uns 250 noms i la converteix en una de les més riques de Catalunya.

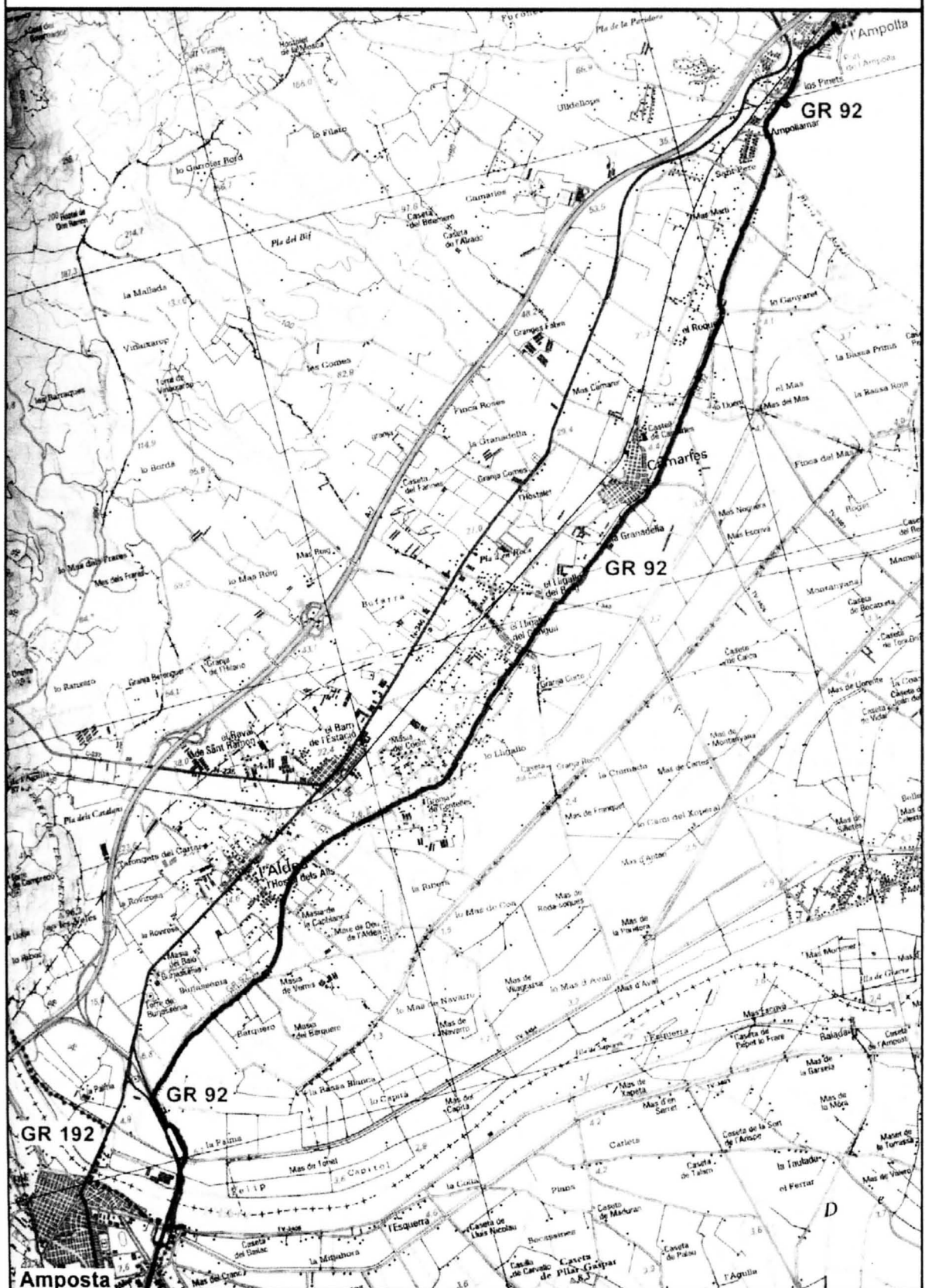
BIBLIOGRAFIA

- ** GGCC. Volum 13. El Baix Ebre i el Montsià (1984)
- ** Hipermapa de Catalunya: <http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- ** Topoguia del GR-92.FEEC- CS. (2004): <http://www.feec.org/examples/servlet/Sender?idsender=179>
- ** Camarles: <http://www.webgipal.net/camarles/>
- ** Amposta: <http://www.amposta.cat/>
 : <http://www.amposta.info/index.asp>
 : <http://turismeamposta.org/turismeamposta/catala.htm>
- ** Parc Natural del Delta de l'Ebre: <http://ebre.info/delta/index2.htm>

Agustí Poch. Febrer 2007

GR 92 - Tram 30 - L'Ampolla - Amposta

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya